

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 03.04.2021
Published /Yayınlanma 31.05.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Çalışkan, V. (2021). Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinin kanonlaşmış değerler bakımından esas alınarak incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(70), 1316-1322.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2474>

Vasfiye ÇALIŞKAN

<https://orcid.org/0000-0001-8753-4336>

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara / TÜRKİYE

MEHMET EMİN YURDAKUL'UN ŞİİRLERİNİN KANONLAŞMIŞ DEĞERLER BAKIMINDAN ESAS ALINARAK İNCELENMESİ

AN ANALYSIS OF MEHMET EMİN YURDAKUL'S POEMS BASED ON CANONIZED VALUES

ÖZET

Bu makalede "Türk Şairi" olarak bilinen Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinden seçilen örneklerden hareketle milliyetçi edebiyat kanonunun değerlendirilmesi yapılarak şiir diliyle oluşturulmak istenen milli bakış açısının incelenmesi hedeflenmektedir. Milli benliği bulmak adına önem kazanan eserlerin millet olma bilincine yarar sağlamak amaçlı geliştirdiği şuurun dışı aktarım aracı olarak görülen edebî türlerden biri olan şiirin toplumsal ontolojik güveninin özgün doğası ile fark ettirilen tarihsel devamlılığın ifade ediliş biçimi konu edinilerek açıklanmaya çalışılır. Siyasal ve coğrafi değişikliğin toplumun genelinde oluşturmuş olduğu kriz anlarının etkisinin azaltılmasına yönelik hem öğretici hem de pragmatik bir anlayışla geliştirilmek istenen kanonun başat etkileşimsel çevreye yapmış olduğu katkılara değinilerek milletin öz değerlerinin şiir diliyle muhatabının zihinsel donanımına sesleniş tarzından söz edilir. Şiirin milli kimliğin anlatımına yönelik sağladığı ön anlamının sosyal konuların işleniş tarzındaki yorumlama biçimiyle oluşturulmak istenen yerel bir duygudaşlığın gereklilikleri dile getirilir.

Anahtar Kelimeler: Şiirde Kanonlaşma, Milli Edebiyat Kanonu, Edebiyatta Kanon, Yerleştirme.

ABSTRACT

This article, based on the poems of Mehmet Emin Yurdakul, known as the "Turkish Poet", is aimed to evaluate the nationalist literary canon and examine the national perspective that is desired to be formed with the language of poetry. Poetry, which is one of the literary genres, is seen as the means of exportation of consciousness developed in order to be explained by referring to the expression of historical continuity, which is realized with the original nature of social ontological trust. The necessity of local empathy is expressed through the aesthetic interpretation of the way canonic social issues are handled by the foresight that poetry provides for the expression of national identity. It is stated that it aimed to develop a language aimed at reducing the moments of crisis.

Keywords: Canonization in Poetry, National Literary Canon, Canon in Literature, Indigenization.

1. GİRİŞ

Milli edebiyat kanonunun merkezinde yer alan Mehmet Emin Yurdakul sözlü kültüre hâkim biri olmasından dolayı sosyolojik değerleri çabuk kavrama yetisiyle birlikte toplumsal değerlerin bireyin öz dikkati sayesinde anlaşılabilmesi maksadıyla şiirlerinde halkın söyleyişinden yararlanır. Halkın bilincine halkın anladığı dille seslenir. Milli bir edebiyat anlayışını geliştirebilme isteğiyle doğal kanonlaştırmayı esas alarak Türk toplumunun tarihselliğine atıflar yapar ve böylelikle de oluşturulan yerel bir edebiyat dilinin kurumsal yapılarla da hissedilebilmesini sağlar. Örneğin: Milli edebiyat kanonunun çok sesli bir şekilde dile getirildiği yerlerden olan Genç Kalemler Dergisi, Türk Yurdu, Türk Yurdu Ocakları, Türk Ocağı milli yapılanmanın sürekliliğine imkân tanıyan kurumlar olarak adlandırılabilir. Bu kurumların işlevsel bir hale gelmesiyle birlikte aydınlatılmaya çalışılan ideal

Issue/Sayı: 70

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

değerler benimsenmeye başlanır. Benimsenen ideal ölçütlerin ardından ise tarihsel birikimin aktarılmasıyla oluşturulan şiir dili karşıt kanonda yer alan kanotik savunucuların görüşlerine ideal özerkliğin sunmuş olduğu olanaklar doğrultusunda karşı çıkararak karşıt kanondaki söylemlerin yönünü belirleyici etki yapabilir niteliktedir. Kurumlar vasıtasıyla kanonu yapan, kanonu devam ettirenlerin belirginleşmesi de kolaylaşır.

Sahası genişletilmiş kanonu görebilmek için var olan kanotik savununun poetik yeterliliğine bakmak gerekir. Oluşturulan sosyal ortamın kültürel dünyasına uygun geliştirilen şiirler milli bir kaynaktan yararlanıyor olmasına yönelik dilin kullanımını doğallaştırır. Milliyetçi düşünörlere tanınan tarihsel öz fırsatı Türkiye’de milli edebiyat kanonu oluşturmak için kullanan Mehmet Emin Yurdakul şiirlerinin odak noktasını millici bir anlayışla temellendirir. Onun şiirlerindeki yerel hesaplaşma makalede temel anlam, norm, ölçü, kural, kriter dahilinde incelenerek kanonunun edebi türle uygulanırken ki şiirsellik boyutu irdelenecektir.

2. MEHMET EMİN YURDAKUL’UN ŞİİRLERİNDE KULLANILAN KANONUN ANLAM DÜNYASI

Milliyetçilik anlayışının yorumlanmasına yarar sağlayan şiirsel kanotikleşme sanatsal üretimin köklerinin araştırılmasına etki eder. Kanonun türler arası geçişken yapıda olma özelliği değişken sürekliliğin fark edilmiş biçimini kolaylaştırır. Yerel bir duygudaşlığın oluşturulabilmesi maksadıyla etkinleştirilen şiir dili şairin kendi kültürel üslubuna yönelmesini sağlar. “Sen güncel kendiliksindir. Bak kendini gör: Hep kendin, hep kendin. Duyumsanan her şeyde kendi katkını, kendi katılımını görmüyor musun?” (Özel 2020: 98). Mehmet Emin Yurdakul ise bu katkının ve katılımın toplumsal önemine vurgu yaparak onun için kültürel kendilik bilincinin oluşturulabilmesi önem arz eder. *Ey Türk Uyan, Turana Doğru, Türk Sazı, Ordunun Destanı, Zafer Yolunda, Mustafa Kemal, Dicle Önünde* gibi şiirlerinin başlıcalarında kanotik tarihsel döngünün aktif yapısının anlaşılmasını sağlayan izleksel sanat anlayışını benimseyerek milli bir bütün olabilmenin temel gayesiyle Türk toplumunun kültürel belleğini şiirlerinde hatırlatıcı unsur olarak kullanır. Toplumun fertleri tarafından değişen tarihi sürekliliğin farkına varılabilmesi adına milli benliğin ön planda tutulmasını ister.

“Ben bir Türk’üm dinim, cinsim uludur,

Sinem, özüm ateş ile doludur,

İnsan olan vatanın kuludur,

Türk evladı evde durmaz; giderim!”

Dizelerindeki semantik tabakanın ilk anlamsal boyutuna odaklanacak olursak Türklüğünden övünç duyan bir ferdin cenge giderken duyduğu sevince yüklemiş olduğu değerlendirme biçimiyle karşılaşmaktayız. Şiirin nesne tabakasının oluşmasını sağlayan ateş, vatan, ev gibi kavramlardır. Karakter ya da ruhi özellik tabakasını şiirin arka planına odaklanarak açıklamaya çalışırsak şairin şiiri kolektif bir özel ada geliştirmiş olduğu bütünlük bilinciyle Türk toplumunun soy mitlerinde belirginleştirilen savaşçı karakter yapısının ortak kültürel kimliğin ayrıcalıklı bir yurtla oluşturulmuş olan etnik seçilmişliğe olumlu yönleriyle değindiği görülür. Alınyazısı ya da kader tabakasında şiirin kalıcılığını sağlayan duygular vatan duygusu, milli birlik ve beraberlik duygusudur. Bu duyguların vasıtasıyla da şiirin yerel kabul görüyor oluşunun evrensel kanotik kabul görebilme ölçütlerinin nitelendirilmesine kültürel belleğin makro-mikro arasındaki duyumsallığıyla esas alınarak incelenebilir. Şiirin ritmik unsuruna bakıldığında ise hece ölçüsünün yalın bir Türkçeyle kullanıldığı tespit edilebilir. Milli benliği bulabilmenin kolaylaştırılmasına katkı sağlayabileceği düşünülen şiirsel söylemden yararlanır.

Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinde yüksek anlamanın varoluşsal düzlemde açıklanabilmesi Türk toplumunun gerçekçi bir yaşantısının dışı vurum aracı olarak değerlendirilebilir. Kanotik metinlerin en mühim özelliği mazi-şimdi-gelecek arasındaki bireysel gidişatın toplumsal ilerlemeye etki edebilecek katkılarının fikri, estetik atılımlarla şaire söyleyiş becerisi kazandırarak böylelikle zihinsel çevrenin genişletilmek isteniyor olmasının içsel bilgeliğiyle kademeli bir toplumsal zihni uyanış olması beklenir. Duyguların tarihselliği toplumun köklü doğasını vurguladığı gibi o köklerden yeniden doğuşun öz benlik oluşumunun örneklendirilmesiyle yerel bir sorgulama yapılır. Milli edebiyat kanonu kendi toplumsal özüne dönerek izleksel düzlemini daraltmış olarak algılsa da kendi tarihsel öz benliğine yönelmenin gerekçelerini açıklar. Türk toplumunun özgün doğasının anlaşılabilmesi maksadıyla geriye dönüş tekniğinden yararlanır. Okuyucunun şimdiki kriz anlarını fark edebilme kabiliyetiyle birlikte

içerisinde bulunan dönemin toplumunun ileriye dönük atılım yapabilmelerini kolaylaştıracak öğretici, güçlendirici bir dil kullanılır.

Milli kimliklerin oluşumunda destanların, masalların, halk hikâyelerinin oluşturucu, yineleyici ve koruyucu etkisi edebiyatın toplumla ilişkisinin başlangıç noktalarından birini oluşturur. Bu sebeple yerlilik kavramı edebiyatla ve toplumla kuvvetli bir şekilde ilişkilidir (Tüzer – Hüküm, 2019: 53). Milli edebiyat anlayışı ve milli edebiyat kanonu edebiyatın toplumla olan bu başlangıç noktasındaki kriterleri Mehmet Emin Yurdakul örneğinde olduğu gibi şiir diliyle yerlilik kavramının genişlemesini, gelişmesini hedefler. Estetik bir bütünlük anlayışıyla da yorumlanabilir olan şiirin toplumun zihinsel seviyesini özüne yabancılaştırmaktan kurtarma amacıyla kullanılabilir hale getirir. Milli edebiyat anlayışıyla birlikte şiirsel metinlerde yazar–eser–okur ekseninde kültürel geçmişin sorgulanış, anlamlandırılış biçimi olanaklaşır.

“En güzel yüz bize çirkin; biz severiz Türk yüzü.

En iyi öz bize fena; biz isteriz Türk özü. Milletimiz alkışlarız; anıldıkça Türk sözü.

Biz Türkleriz; biz bu kanla, biz bu adla yaşarız!

O ninnidir: Yine bugün bize söyler Sögüd’ü.

O dillerdir: Yine bugün bize verir öğüdü.

Milletimiz çocuk idi; bu seslerle büyüdü.”

Dizelerinde yukarıda bahsedilmeye çalışılan sözlü kültürün öz değerleri aktarım biçimine olan katkısı kanotik yapının yaşatılmasındaki şiirsel etkinliğinin dışa aktarımını hızlandırarak milletin var olma girişimindeki seçici dilin kullanım yerlerine örnek verilmiştir. Şiire kolektif bir ad ekleyerek Mehmet Emin Yurdakul yerli unsurların kültürel bütünlük içerisinde güncellenmesini yapmak amacıyla söylemini aktifleştirerek dilin tarihsel etkileşim boyutuyla üslubunu açıklığa kavuşturur. Şairin şiirlerinin potansiyel doğası tümevarım ve tümdengelim şeklinde oluşturmuş olduğu şiirlerinde sentezlenen kültürel birikimin yaşatılabilirliği üzerinde durulur. Şiir vasıtasıyla oluşturulmak istenen kanotik söylem şairin sanatsal, bireysel, toplumsal karakterini ortaya çıkaran bir özellik taşır.

Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinde kullandığı kanonun anlam dünyası vasıtasıyla edebiyatta kanonun oluşabilmesi için belli bir yazara ait olduğu kabul edilen söylemlerin olması gerektiğinin farkına varmaktayız. Kanonun oluşum aşamasında kabul edilen kitaplar, yazarlar vs. ifade edilmeye çalışılan görüşlerin muhatabı tarafından onaylanmasının ardından kabul görmeye başlar. Mehmet Emin Yurdakul bu kabul görüşün merkezinde yer alarak milli edebiyat kanonun şekillenmesinde rol alır. Kendi kanotik düşüncelerinin biçimlendirilmesini şiirle sağlar. Nitekim örneğini verdiğimiz şiirde şairimiz kendilerine ait edebiyat kanonuna uyan türlerin açıklanmasına o türlerden hareketle yeni halk estetiği oluşturmaya çalışarak kendi düşüncelerine ek olarak yeni yorumlamaların yapılabilmesini kolaylaştırır.

“Modernliğin farklılaştırıcı sürecinin bir ürünü olan kanon belli bir zamandaki edebi kullanımların toplamıdır. Milli yüksek edebiyat kurumuna ait metinlerin bir araya toplanması olarak kanon, bir cemaatin kendi hikâyesini anlattıkları için kurtarılmaya değer görülüp diğer kuşaklara aktarılan metinleri içerir. Bu metinler eleştiri nesnesi olur, okul müfredatlarına girer, edebiyat tarihlerinde kendilerine yer bulur ve antolojilerde şerh edilir. Edebiyat kanonu geçmişten gelen ve bugünle irtibatlandırılan metinlerden oluşur. Edebiyatın tarihidir. Geçmişle bugün arasında bir kopukluk gören parçalara ayrılmış burjuva toplumunda, kanon idealize edilmiş bir gelenek deneyimini kolaylaştırır.” (Jusdanis, 1998: 83).

Bu belirtilen çıkarımdan hareketle Mehmet Emin Yurdakul’un şiirleri belli bir zamandaki kullanımın toplamı olarak da değerlendirilebilir. Onun sanatında idealize edilmiş bir geleneğin deneyimlenmiş tarafları açığa kavuşturularak kriz dönemlerinin aydınlatılmasına yardımcı olur. Milliyetçi kesimin ilkelerine hizmet etme vazifesini üstlenir.

“Ben hakir bir insanı kardeş duyan bir ruhum;

Bende esir yaratmayan bir Tanrı’ya iman var;

Paçavralar altındaki yoksul beni yaralar;

Mazlumların intikamı olmak için doğmuşum.

Volkan söner, lakin benim alevlerim eksilmez;
 Bora geçer lakin benim köpüklerim kesilmez.
 Bırak beni haykırayım, susarsam sen matem et;
 Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet
 Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir;
 Zaman ona kan damlayan dişlerini gösterir.
 Bu zavallı sürü için ne merhamet, ne hukuk;
 Yalnız bir sert bakışlı göz, yalnız ağır bir yumruk!...”

Yukarıdaki dizeleri esas alarak yorumlarsak alçakgönüllü bir yaklaşımla insana yönelen ama kendi milli öz değerlerinin öteki tarafından hakir görülmesine izin vermeyecek olan bir sanatkarın sosyal, siyasal koşulların etki eden taraflarıyla söylemini oluşturduğunu dile getirebiliriz. Şiirin dekorunun oluşmasına imkân tanıyan nesne tabakasında ise paçavralar, yoksul, volkan, alevlerim, köpüklerim, şairler, millet, öksüz çocuk, dişlerini, sürü, sert bakışlı bir göz, yumruk kelimeleri kullanılır. Ruhi özellik tabakasını şiiri esas alarak incelediğimizde şairin ırkının tarihsel süreçlerde deneyimlemiş olduğu zorlukları dile getirerek kendisini ait hissettiği kültürel toplumun mücadeleci ruhuna atıf yaptığı anlaşılır. Alınyazısı tabakasında kullanılan ontolojik benzetmeler vasıtasıyla ise vatanın savunulmasını yaparken milli bir bütün olarak kalabilmenin zorlayıcı etkileri yerellik içerisinde yer alan evrensel öge olarak değerlendirilebilir. Mehmet Emin Yurdakul milli edebiyat kanonunun sanat anlayışına bağlı kalarak toplumsal muhayyilenin bilgilendirilebilmesini amaçlar.

3. KANONUN İŞLEVSELLİĞİ BOYUTUNDA MEHMET EMİN YURDAKUL’UN ŞİİRLERİNİN NİTELİĞİ

Mehmet Emin Yurdakul’un, şiirlerinin şekillenmesinde dönüm noktası olan Türkçülük ideolojisi onun dilinin kanona uygun bir biçimde değerlendirilmesine yönelik kullanılmaya çalışıldığı izlenimini verebilmektedir çıkarımını yapabiliriz. Kanon bu sağlamaştırma işlevinin görülmesinde şairin estetik endişelerine çözüm üretmesine yardımcı olur. Toplumsal sarsıntılar onun sanatkar duyarlılığının gereği olarak aktarılır. Milli edebiyat kanonunun hangi aygıtlarla şekillendiğinin belirtilmesi önem arz eder. Kendi gerilimini dış güçlerin etkisiyle üreten toplumsal yapılanmanın içerisinde var olan gerilimi hafifletmek amacıyla sorun haline getirilen içtimai konuların çözümlenmesine yönelik dil hassasiyeti geliştirir. Milliyetçi kanonun soru-sorun- öneri çoğaltım düzleminde ürettiği eleştirel değerlendirme biçimi olarak kanotik sorgulamanın yapılmasının ardından ayrıştırıcı niteliklerin vasıtasıyla özeli genelden ayırt edebilmenin imkânı tanınır.

Geliştirmiş olduğu şiir dili sayesinde milli edebiyat kanonunun kabul edilebilirlik hızıyla inkâr edilebilirlik hızını arttırıcı etki yapar. Geleniğin korunmasında ve devamının sağlanmasında şiirsel öz yoğunluğun dahilinde toplumsal rızaya dayalı bir sanat anlayışı ortaya konur. Mehmet Emin Yurdakul bireysel kodlanmışlık halini toplumsal kodlamalarla vurgulayarak millet bilincinin inşa edilme sürecindeki korku unsurundan arınmasını sağlayıcı geçmişin kodlanmışlık halini geleceğe aktararak hem kendi bunalımından sıyrılmayı hem de toplumu bilinçlendirme gayesiyle kanonunu işlevsel hale getirir.

“Tarih nankör değildir, bir hizmeti unutmaz;
 İstikbâlin vicdanı aşk istemez, kin tutmaz.
 Bana yirmi yaşında ateş saçan bir sevda,
 İlk şi’rime altundan kanad veren o hülya
 Ak saçlarım altında yine alev saçacak.
 Milletinin ruhuyle feryad eden bir dudak
 O şeyleri söyler ki çağlattığı gümüş ses
 Asırların önünde nağmesini dindirmez.
 Hiddet tahkir hepsi boş!... Her cefaya katlanan
 Yine şair kalbinden başka bir kalb değildir;

Bu zayıf kalb en mağrur alınları eğiltir.

Şu dünyada bir büyük rü'ya gören kahraman

O kartala benzer ki en yangınlı şimşekler

Onun sisli ve korkunç yollarına nur serper.”

Şiirin semantik tabakası esas alınarak incelemesi yapıldığında tarih bilinciyle hareket etmek isteyen bir şairin milletinin ruhuyla söyleme dönüßen yüreklendirici şiirsel dilinin istikbale doğru yenilenme bilinciyle yeninin oluşumunun asırların birikimiyle oluşabileceği gerçekliğinin kalbi uyarıcı uygarlık alanının itkisel gücünü belirginleştirdiği anlaşılır. *Öc Şairi'ne* şiirinin nesne tabakasının oluşmasını sağlayan unsurlar: ateş, dudak, gümüş ses, alınları, kahraman, kartala, yangınlı şimşekler, yollarına kelimeleridir. Karakter ya da ruhi özellik tabakasından yararlanarak şiirin arka planına odaklandığımızda milli bilinçle yazılmış olan şiirin toplumsal bölünmüşlüğü yaşadığı anlarda Türk toplumunun etnik doğasından kaynaklanan mücadelecî ruhu Türk mitoloji tarihinde yer alan kartal imgesiyle dışa aktarılır. Kendi milletinin tarihselliği üzerine düşünen şairin şiir diliyle tanınmasını gerekli gördüğü sanatkârane duruşunun muhatabında ön anlamayı kolaylaştıracak düşünceler dile getirilir. Alın yazısı tabakasında ise tarihsel döngünün değişimi sürecinde yer alan duyarlılık sahibi sanatkârların şiir diliyle kültürel belleğin öze yaklaştırılma isteğinin fark edilen çevrenin koşullarıyla birlikte aktarılabilmesi gerçekliği üzerinde durulur.

“Shelley şairlerin her çağda ebediyen yazılma sürecinde olan Büyük Şiir'e eklemeye bulduklarını iddia etmişti. Borges ise şairlerin kendi seleflerini yarattıklarını söyler. Eliot'un ısrar ettiği gibi kendilerinden sonra gelenler bilgideki ilerlemelerini ölü şairlere borçlu olsalar da bu bilgi yine de haleflerinin yaratacağıdır, yaşayanlar tarafından yaşayanların ihtiyaçları uyarınca yaratılmıştır.” (Bloom, 2008: 59).

Söz konusu edilen bu söylemden hareketle kanotik şiirler oluşturulurken ki sözcük diziliminin bizatihi özgürlük alanının daraltılmasıyla sancılı süreçlerden geçen toplumun gereksinimlerine cevap verir nitelikte olup olmadığı tartışılması gereken mevzulardandır çıkarımında bulunabiliriz. Milli edebiyat döneminin kanotik yapısı özüne yabancılaşmaya başlayan çevrenin yeniden öze dönüşünün sağlanması amacıyla oluşturulur. Oluşan bu yapı da kendilerinden sonra gelen takipçilerinin onları örnek almasını sağladığı gibi yazıldığı dönemde de kabul görebilmesini kolaylaştırıcı vazife üstlenebilir niteliktedir diyebiliriz.

Zihinsel konfor alanını ait olduğu topluma duyduğu ontolojik güvenin desteklediği öz değerlerini koruma güdüsüyle daraltarak hareket eden Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde Türk toplumunun geleceği açısından neydi? ne oldu? ne olacak? ne yaptılar? ne yapıldı? ne yapılması gerekir? gibi çıkarımların oluşabilmesi adına merak eden okurun zihnine yöneltilen çözüm odaklı üstü örtük soruların olduğu fark edilerek milli kanonun devamı için gereken unsurlar tek tek açıklanır. Örneğin: emek kavramı, çalışkanlık kavramı, Türk kadının fedakârlığı, gençlerin vatan aşkı, asalet gibi kavramlar ön planda tutularak kanotik gidişatın rehberliği de hem milli edebiyat kanonu oluşturulurken ona tanıklık edenlere hem de kendinden sonraki takipçilerine rehberlik edici etkisi bulunduğu gerçekliği vurgulanır.

Toplumu gerçeklikleri görebilmesi adına uyarırken aynı zamanda milli kanotik şiir moral ödevini üstlenerek kendine güvenin geri kazandırılmasında önemli bir görevi yerine getirmeye çalışır. İçtimai güncel konuların şiire dahil edilmesiyle birlikte şaire bilgelik vazifesi yüklenmiş olur. Milli edebiyat kanonun işlevselliği noktasında Mehmet Emin Yurdakul'un sanat anlayışı akılcı, akıncı ve gerçekçi bir şekilde özünü bulmaya çalışan toplumda dikkatleri tarihsel sürece yönelterek milli duyarlılığı geliştirebilmenin amaçlandığı anlatımcı bir dilin aracılığıyla ifade edilir. Milli, manevi yücelmenin hedeflendiği yaklaşım tarzıyla verilmek istenen duygu edebiyat içi kültürün yenilenmesiyle birlikte imgesel farkındalık kazandırılarak ciddiye alınan özel durumların anlaşılması sağlanır. Şiirde idealize edilen toplumsal genellik derecesiyle, öznellik derecesinin ayrıştırıcı özellikleri ilgili odak kitlenin beğenisine sunularak düşünsel mananın ölçütü açıklanır.

Edebiyat toplumu ifade eder. Toplumsal kurumlara (siyasi rejimler gibi) dayanır, ama onlardan ibaret değildir: Tipik olmayan gerçeklikleri betimleyebilir, estetik amaçlarla onların özelliklerini değiştirebilir ya da adetlere veya toplumsal duruma karşı bir protestoyu da ifade edebilir (Sapiro, 2019: 26). Milli edebiyat kanonunun merkezinde Mehmet Emin Yurdakul'un şiirleri ise yaşam ile edebiyat arasındaki bağıntıdan yararlanarak Türk toplumunun tarihsel betimlemelerini yapar. Toplumsal ananevi kurallara bağlı kalınarak şekillendirilen edebi- içtimai-tarihsel kavrayışın ifade edildiği kısımlardan oluşur.

“Milli Ordu’ya! Ey Türk vur, vatanın bakirlerine

Günahkâr gömleği biçenleri vur;

Kemikten taslarla şarap yerine

Şehidler kanını içenleri vur!

Vur, güzel âşıklar cenazesinden

Kırmızı meş’aller yakanları vur;

Şehvetin raksına yetim sesinden

Besteler, şarkılar yapanları vur!

Vur, katlin o kızıl sapanlarıyla

Dünyaya ölümler ekenleri vur;

Vur, zulmün o kanlı organlarıyla

Bir kavmi iplere çekenleri vur.

Vur, etten, kemikten saraylar kuran

O vahşi ruhları ezmek için vur;

Dört büyük rüzgâra küller savuran

O mücrim elleri kesmek için vur!

Vur, sen de mukaddes hürriyet için,

Dünyanın diktiği bayrak için vur;

Her dinin sevdiği adalet için,

Her yerde haykıran bir hak için vur!”

Semantik tabakayı esas alarak şiirin ön incelemesini yapacak olursak akıncı bir ruhla hareket etmek isteyen şairin bunun için neler yapılması gerektiği ve hangi değer ölçütlerini esas alarak modellediği davranış biçiminin meşrulaştırılmaya çalışılan ilkeleri açıklanır. Şiirin nesne tabakasını oluşturan öğeler ise: gömleği, taslarla, şarap, âşıklar, cenazesinden, kırmızı meşaleler yakanlar, kızıl sapanlarıyla, organlarıyla, iplere, saraylar kuran, elleri, bayrak kelimeleridir. Karakter ya da ruhi özellik tabakası incelendiğinde şiirde motivasyonu sağlayan sözcük vur! Kelimesidir. Bu kelimenin sıkça kullanımı sonucunda verilmek istenen duygunun güçlendirilmesi sağlanır. Akıncı ruhun devamına imkân tanıyacak olan tarihsel bilgiye de değinilerek öteki ile biz kavramı arasındaki fark ortaya konur. Etnik unsurun otoritesinin pekişmesi adına kanotik değerlere övgüler yapılır. Makul olanla idealize edilmek istenenler arasına mesafe konularak kanonun şiirsel işlevselliğine önem kazandırılır. Alinyazısı diğer bir değişle kader tabakasında ise vatan, adalet, din, hürriyet, bayrak kavramlarına atıf yapılarak şiirin oluşumunu kolaylaştıran evrensel ölçütlere yer verilerek böylelikle onun toplumsal kabulü olanaklaştırıldığı gibi kalıcılığı da sağlanmış olur. Mehmet Emin Yurdakul’un milli edebiyat kanonu içerisinde değerlendirilmesini kolaylaştıran unsurlar şiirlerinde bireysel benliğin toplumsal benlikle birlikte aktarıldığı yerler olarak tespit edilir. Toplumsal sıkıntı olarak görülen durumları özgün milli kanotik betimlemeleriyle birlikte kimlik kurgusunun yaşatılış amacı ciddiye alınarak deneyimlenen bir hayat tarzıyla dile getirilir. Toplumsal temel gücün kolektif bilincin oluşturulmasının ardından geleceği şiirsel söylemin kendi derinliği içerisinde okura aktarılır. Milleti özüne yakınlaştırma arzusu doğrultusunda kanotik şiir işlevsel hâl alarak çağının bilincini temsil ettiği düşünülen sanatkârane duruşa önem kazandırır.

4. SONUÇ

Milli edebiyat kanonunun merkezinde yer alan isimlerden olan Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinin anlatsal, içeriksel düzlemiyle yazılış maksadı makalemizde ele alınarak kanotik düşünce sisteminin işlevselliği anlatılmaya çalışılır. Kanotik sanatın devamını sağlayan yönleri açıklanarak öğretici ve dinamik şiirsel hareketliliğin hangi aygıtlar ile şekillendirildiği üzerinde durulur. Kanotik şiirin tekrar tekrar okunmasını sağlayan gerilimi hafifletici özelliği sayesinde idealize edilen düşünce biçimlerinin çözümlenmesi yapılır. Millet inşa etmedeki kolektif bilincin şiir vasıtasıyla uyarılmak istenmesinin

sahası genişletilmiş milli edebiyat kanonunun benimsediği değerler tespit edilerek kabul ettirmek istenen tarihsel süreç içerisinde var olan ilkeler araştırmanın temel yaklaşımının oluşmasını sağlar. Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde ön plana çıkarttığı kavramlar okurun edebi kavrayış yetisinin sonucunda belirginlik kazandığı gerçekliği vurgulanır. Odak kitlenin beğenisine sunulan şiirsel söylem oluşturulan sosyal ortamın koşullarıyla birlikte değerlendirilir.

Tarihsel süreç içerisinde oluşturulan gerçekliğin farkına varılabilmesinde önemli bir işlev üstlenen milli edebiyat kanonunun toplumsal temsil sıfatını kullanış biçimi Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerindeki anlamsal bütünlükle izah edilir. Kanonun oluşumu sağlanırken yaşanan şiirsel, bireysel, toplumsal dönüşümlerin yerellik ve evrensellik ölçütleri esas alınarak belirtilmeye çalışılır. Şairin kanotik şiirsel söyleminin hangi kaynaklardan yararlanarak oluşturduğunun önem arz ettiği dile getirilerek hangi sosyal ortamlarda kabul gördüğü açıklanır. Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinin niteliksel okunmasının yapılması sonucunda kendi milli kanonunun oluşturulma gereklilikleri kanonun edebiyata olan katkısıyla birlikte ifade edilir. Şiir diliyle tanıtılmak istenen öz değerlerin betimlemesi yapılan yerlerdeki kimlikle örtüşen tarafları milli bir duygudaşlığın anlamsal mahiyetinin açıklığa kavuşturulmak istenen kısımların alıntılanmasının ardından halkın dil anlayışını kullanmayı tercih eden şairin milli duyarlılığı üzerine değerlendirme yapılmaya çalışır. Değişim sancısının yanıtıcı alanlara toplumu sevk ettirebileceği düşünülen gerçeklikler şairin muhayyile alanının doğrusallığı noktasında belirtilir. Şiirin sosyal kurum olarak algılanmasına yarar sağlayan milli edebiyat anlayışının sürdürülüş şekli sorgulanarak onun şiirlerinde güncel kılınmaya çalışılan ayrışmacı çağrının özüne yönelik tarzındaki kanotik söylemi açıklanır.

KAYNAKÇA

- BLOOM, H. (2008). *Etkilenme Endişesi, Bir Şiir Teorisi*. Ferit Burak Aydar (Çev.). İstanbul: Metis.
- JUSDANİS, G. (1998). *Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür, Milli Edebiyatın İcatEdilişi*. Tuncay Birkan (Çev.). İstanbul: Metis.
- SAPİRO, G. (2019). *Edebiyat Sosyolojisi*. Ertuğrul Cenk Gürcan (Çev.). Ankara: Doğu-Batı.
- TÜZER, İ. ve HÜKÜM, M. (2019). *Edebiyat Sosyolojisi, Edebiyata Sosyolojiden Bakmak*. Ankara: Akçağ.